

Modeling marriage orientation based on psychological capital and premarital relationship attitudes with the mediation of family friendship among single students

Faezeh Gavanji¹ , Reza Ahmadi² , Ahmad Ghazanfari³

1. Ph.D Candidate in Psychology, Shahrekord Branch, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran. E-mail: fzh.gavanji@gmail.com
2. Associate Professor, Department of Psychology, Shahrekord Branch, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran. E-mail: rozgarden28@yahoo.com
3. Associate Professor, Department of Psychology, Shahrekord Branch, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran. E-mail: aghazan5@yahoo.com

ARTICLE INFO

Article type:
Research Article

Article history:
Received 27 March 2024
Received in revised form
24 April 2024
Accepted 30 May 2024
Published Online 21
December 2024

Keywords:
family friendship,
marriage orientation,
premarital relationships,
psychological capital

ABSTRACT

Background: Marital orientation refers to assessing individuals' optimistic or pessimistic attitudes toward marriage. Among the influential factors shaping young people's marital orientation are the relationships they have with others before marriage, as well as their psychological capital. In past studies, family friendship has also been identified as one of the influential factors. However, to date, no model has been proposed for marital orientation based on the relationships between these components.

Aims: The aim of the current research was to model marital orientation based on psychological capital and premarital relationship attitudes with the mediation of family friendship.

Methods: The present research was descriptive and employed correlational structural equation modeling. The statistical population of the study included all single students of Islamic Azad University in Isfahan province. Considering the number of research variables and conventional statistical methods, a sample of 500 individuals (303 females and 197 males) was selected using stratified random sampling method. Participants completed questionnaires on marital orientation (Guanji, 2020), psychological capital (Luthans, 2007), premarital relationship attitudes (Kourdeloo, 2001), and family friendship (Hashemi Garmdarreh, 2019). The data were analyzed using SPSS and AMOS software.

Results: The findings indicate that among the predictor and mediator variables, optimism, resilience, and self-efficacy, as well as family friendship, have a direct relationship with marital orientation ($p < 0.05$). Additionally, psychological capital and premarital relationship attitudes can predict marital orientation through the family friendship variable ($p < 0.05$).

Conclusion: Based on the results obtained, it can be said that the higher the levels of psychological capital and family friendship among students, the more optimistic their orientation towards marriage will be. Considering the results, the family friendship variable plays an important and influential mediating role in the relationship between psychological capital and premarital relationship attitudes with marital orientation.

Citation: Gavanji, F., Ahmadi, R., & Ghazanfari, A. (2024). Modeling marriage orientation based on psychological capital and premarital relationship attitudes with the mediation of family friendship among single students. *Journal of Psychological Science*, 23(144), 195-214. [10.52547/JPS.23.144.195](https://doi.org/10.52547/JPS.23.144.195)

Journal of Psychological Science, Vol. 23, No. 144, 2024

© The Author(s). DOI: [10.52547/JPS.23.144.195](https://doi.org/10.52547/JPS.23.144.195)

✉ **Corresponding Author:** Reza Ahmadi, Associate Professor, Department of Psychology, Shahrekord Branch, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran.

E-mail: rozgarden28@yahoo.com, Tel: (+98) 9188663764

Extended Abstract

Introduction

Marriage stands as a foundational institution within societies worldwide, embodying shared values, commitments, and aspirations. At its essence lies marital orientation, reflecting individuals' attitudes and perceptions towards the institution of marriage. For young adults, navigating the complexities of premarital relationships and contemplating marital commitment entails a multifaceted journey shaped by psychological, relational, and familial factors (Singh et al., 2018).

Psychological capital, comprising positive psychological resources such as optimism, resilience, self-efficacy, and hope, emerges as a fundamental determinant influencing individuals' marital orientation. Research indicates that individuals with higher levels of psychological capital are more likely to approach intimate relationships, including marriage, with a positive outlook (Basu & Kumar, 2022). These individuals exhibit greater adaptability, emotional well-being, and belief in their ability to overcome challenges, laying a solid foundation for enduring marital satisfaction and commitment. Premarital relationship attitudes encompass individuals' beliefs, values, and behaviors towards romantic partnerships before marriage. These attitudes play a pivotal role in shaping individuals' readiness for marital commitment, as they influence expectations, communication patterns, and conflict resolution strategies within relationships (Abbas et al., 2022). Exploring the interplay between premarital relationship attitudes and psychological capital provides insights into how these factors synergistically contribute to individuals' marital orientation, guiding their decision-making processes and relational dynamics.

Family friendship, defined as the extent to which individuals prioritize familial values, cohesion, and support, serves as a critical mediator in the relationship between psychological capital, premarital relationship attitudes, and marital orientation. Family dynamics significantly impact individuals' perceptions of marriage, shaping their values, expectations, and relational patterns (Dishion

et al., 2019). By mediating the effects of psychological capital and premarital relationship attitudes, family friendship amplifies or mitigates the influence of these factors on individuals' readiness for marital commitment, highlighting the interconnectedness of familial, psychological, and relational dynamics in shaping marital orientation (Marquis-Brideau et al., 2023). Understanding the intricate interplay between psychological capital, premarital relationship attitudes, and family friendship holds implications for intervention and support programs aimed at fostering healthy relationship development and marital readiness among young adults (Martínez-Rico et al., 2022). By addressing psychological well-being, promoting positive relationship attitudes, and fostering supportive family environments, interventions can enhance individuals' readiness for marriage and equip them with the necessary skills to navigate the complexities of intimate partnerships.

This study aimed to advance our understanding of marital orientation among single students by proposing a model that integrates psychological capital, premarital relationship attitudes, and family friendship. Specifically, the study sought to elucidate the direct and indirect effects of psychological capital and premarital relationship attitudes on marital orientation, mediated by family friendship. By empirically validating this model, the study aimed to provide nuanced insights into the determinants of marital orientation among young adults. Furthermore, by focusing on single students, who are at a critical juncture in their exploration of romantic relationships and contemplation of marital commitment, the study holds implications for intervention and support programs aimed at promoting healthy relationship development and marital readiness. In summary, this research endeavors to contribute to the existing literature by offering a comprehensive model that elucidates the interplay of psychological, relational, and familial factors in shaping marital orientation among single students.

Method

The present research adopts a descriptive-correlational design employing structural equation modeling (SEM) to explore the dynamics of marital

orientation among single students. The target population comprises all male and female students enrolled in Islamic Azad University branches across Isfahan province during the academic year 2022-2023. With a total of 21 university branches in the province, the statistical population of this study encompasses approximately 74,835 students. Sampling was conducted using the proportional stratified sampling method, where each university branch's proportion of the total population was considered in determining the sample size. Following the predetermined percentage of students from each university, random sampling was employed to select participants. Initially, the research objectives were elucidated, and volunteers willing to complete the questionnaires were recruited from among the students. The sample size was determined to be 382 individuals based on Cochran's formula. However, considering potential questionnaire dropout rates and the number of variables utilized for structural equation modeling, a sample size of 500 participants was deemed appropriate. Inclusion criteria for participation in the study included being unmarried students at all educational levels within Islamic Azad University branches, while exclusion criteria encompassed incomplete questionnaire responses and changes in marital or educational status during the research period. In summary, this research employs a descriptive-correlational approach utilizing structural equation modeling to investigate marital orientation among single students in Islamic Azad University branches across Isfahan province. The sampling method adopted ensures representative participant selection, facilitating a comprehensive examination of the factors influencing marital orientation among young adults.

Results

Out of the 500 participating students in the research, 303 were female and 197 were male. Additionally,

among the participants, 69 students were enrolled in associate degree programs, 254 were undergraduate students, 105 were master's students, and 72 were doctoral students. The mean age of the participants in the study was 42.6 ± 9.24 years. Among the predictor variables of the study, each of the four subscales of psychological capital, including self-efficacy, hope, optimism, and resilience, exhibited significant correlations with family friendship as the mediating variable at the 0.01 level of significance. The correlation coefficients were 0.131, 0.129, 0.269, and 0.260, respectively. Furthermore, premarital relationship attitudes showed a significant correlation with family friendship, with a correlation coefficient of 0.107 at the 0.05 level of significance. Self-efficacy also demonstrated a significant correlation with marital orientation, with a correlation coefficient of 0.098 at the 0.05 level of significance. Additionally, other predictor variables, including hope, optimism, resilience, and premarital relationship attitudes as predictor variables, and family friendship as the mediating variable, showed significant correlations with marital orientation at the 0.01 level of significance. The correlation coefficients were 0.547, 0.743, 0.671, 0.124, and 0.511, respectively. The values of skewness and kurtosis confirm the assumption of normal distribution of scores. The results indicated that the inflation factor for the variables of self-efficacy, hope, optimism, resilience, premarital relationship attitudes, and family friendship were 1.270, 2.890, 2.641, 2.802, 1.031, and 1.138, respectively, and the tolerance index was 0.787, 0.346, 0.379, 0.357, 0.970, and 0.878, respectively, indicating the absence of multicollinearity. Table 1 displays the fit indices, indicating confirmation and adequacy of the model.

Table 1. Fit Indices of the Research Model

Indices	χ^2	df	P	χ^2/df	RMSEA	GFI	AGFI	CFI	NFI	IFI	TLI
Model	7.704	5	0.173	1.541	0.033	0.996	0.975	0.998	0.995	0.998	0.993

The direct effects of premarital relationship attitudes ($\beta = 0.105$, $p < 0.001$), optimism ($\beta = 0.257$, $p < 0.001$), resilience ($\beta = 0.238$, $p < 0.001$), hope ($\beta = 0.290$, $p < 0.001$), and self-efficacy ($\beta = 0.130$, $p < 0.006$) on family friendship are significant. Additionally, the direct effects of family friendship ($\beta = 0.329$,

$p < 0.001$), optimism ($\beta = 0.502$, $p < 0.001$), resilience ($\beta = 0.257$, $p < 0.001$), and self-efficacy ($\beta = 0.146$, $p < 0.001$) on marital orientation are significant. Table 2 depicts the indirect coefficients between the research variables.

Table 2. Indirect Path Coefficients Predicting Marital Orientation

Path			B	Sig
Independent	Mediating variable	Dependent		
self-efficacy	family friendship	Marital Orientation	0.043	0.004
Hope	family friendship	Marital Orientation	-0.095	0.001
Resilience	family friendship	Marital Orientation	-0.078	0.003
Optimism	family friendship	Marital Orientation	0.085	0.001
premarital relationship attitudes	family friendship	Marital Orientation	0.034	0.017

The results in Table 2 indicate that self-efficacy positively predicts marital orientation at the 0.01 level of significance, while hope negatively predicts marital orientation at the 0.01 level of significance. Similarly, resilience negatively predicts marital orientation at the 0.01 level of significance, while optimism positively predicts marital orientation at the 0.01 level of significance. Moreover, premarital relationship attitudes positively predict marital orientation at the 0.05 level of significance, indirectly through family friendship.

Conclusion

The present study aimed to model marital orientation based on psychological capital and premarital relationship attitudes with the mediation of family friendship among university students. The results revealed significant direct effects of psychological capital on students' marital orientation. Additionally, psychological capital exhibited a positive and significant effect on family friendship, indicating that higher levels of psychological capital were associated with increased family friendship among students. Furthermore, psychological capital indirectly influences marital orientation through its impact on family friendship. Specifically, as psychological capital increased, family friendship also increased, thereby fostering a positive marital orientation among students.

Regarding the second predictor variable of the study, premarital relationship attitudes, it is noteworthy that according to the results, premarital relationship attitudes exerted only an indirect influence on marital

orientation through family friendship. This implies that students' attitudes towards premarital relationships indirectly affect their marital orientation by shaping the level of family friendship they experience.

In summary, drawing upon the findings of studies encompassing the three dimensions of psychological capital, along with considering optimism as the fourth dimension, which is a significant component of marital orientation, it can be argued that individuals who exhibit higher levels of resilience, self-efficacy, and optimism tend to approach life's challenges with a more positive and adaptable mindset compared to those with a pessimistic orientation. Moreover, individuals with a more optimistic outlook are likely to view the prospect of marriage, one of life's most significant milestones, with greater optimism and hope for the future.

Regarding the elucidation of the significant direct effect of psychological capital on family friendship, it can be asserted that psychological capital represents a positive psychological state characterized by a proactive and flexible approach to life, comprising the components of hope, optimism, resilience, and self-efficacy. Each of these components is considered a positive psychological asset, enabling individuals to demonstrate greater resilience and adaptability when faced with challenges. Moreover, when confronted with stressful circumstances, individuals with higher levels of psychological capital perceive themselves as more capable and tend to maintain a positive outlook on the future. These characteristics imbue individuals with a myriad of capabilities and capacities to

navigate personal, interpersonal, and familial challenges effectively. Based on the findings, it appears that despite its significant association with marital orientation, the premarital relationship attitudes variable cannot directly and significantly influence the marital orientation of students.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: This article is derived from the doctoral dissertation of the first author in the field of General Psychology at the Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Shahrekord Branch, with the ethics code IR.IAU.SHK.REC.1402.007. In order to uphold ethical principles in this research, efforts were made to collect data after obtaining the participants' consent. Moreover, participants were assured of confidentiality in safeguarding personal information and presenting results without identifying individuals by name or personal details. Additionally, the research ethics code assigned by the university research committee was applied to this study.

Funding: This study was conducted as a PhD thesis with no financial support.

Authors' contribution: The first author was the senior author, the second were the supervisors and the third was the advisors.

Conflict of interest: The authors declare no conflict of interest for this study.

Acknowledgments: The authors would like to express their gratitude and appreciation to their supervisors and advisors for their guidance and support throughout this research. They also extend their thanks to all the students of Islamic Azad University branches in Isfahan province who participated in this study.

مدل یابی جهت گیری ازدواج بر اساس سرمایه های روانشناختی و نگرش به روابط قبل از ازدواج با میانجی گری خانواده دوستی دانشجویان مجرد

فائزه گوانجی^۱، رضا احمدی^۲، احمد غضنفری^۳

۱. دانشجوی دکتری تخصصی روانشناسی، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.

۲. دانشیار، گروه روانشناسی، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.

۳. دانشیار، گروه روانشناسی، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران.

چکیده

مشخصات مقاله

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۰۸

بازنگری: ۱۴۰۳/۰۲/۰۵

پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۱۰

انتشار برخط: ۱۴۰۳/۱۰/۰۱

کلیدواژه ها:

خانواده دوستی،

جهت گیری ازدواج،

روابط قبل از ازدواج،

سرمایه روانشناختی

زمینه: جهت گیری ازدواج، سنجش نگرش خوش بینانه یا بدبینانه افراد به مسئله ازدواج است. از عوامل تأثیرگذار بر جهت گیری جوانان به ازدواج، می توان به روابطی که افراد قبل از ازدواج با دیگران دارد و همچنین سرمایه های روانشناختی آن ها اشاره کرد. در مطالعات گذشته خانواده دوستی نیز به عنوان یکی از عوامل مؤثر شناسایی شده است ولی تاکنون مدلی برای جهت گیری ازدواج براساس روابط میان این مؤلفه ها ارائه نشده است.

هدف: هدف پژوهش حاضر مدل یابی جهت گیری ازدواج براساس سرمایه های روانشناختی و نگرش به روابط قبل از ازدواج با میانجی گری خانواده دوستی بود.

روش: پژوهش حاضر توصیفی-همبستگی از نوع معادلات ساختاری بود. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی دانشجویان مجرد دانشگاه های آزاد اسلامی استان اصفهان بودند که باتوجه به تعداد متغیرهای پژوهش و روش های آماری مرسوم به روش تصادفی طبقه ای تعداد ۵۰۰ نفر نمونه (۳۰۳ دختر و ۱۹۷ پسر) به پرسشنامه های جهت گیری ازدواج (گوانجی، ۱۳۹۹)، سرمایه روانشناختی (لوتانز، ۲۰۰۷)، نگرش به روابط قبل از ازدواج (کردلو، ۱۳۸۰) و خانواده دوستی (هاشمی گرم دره، ۱۳۹۸) پاسخ دادند. داده های پژوهش نیز از طریق دو نرم افزار اسپس اس و ایموس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته ها: یافته ها حاکی از آن است که از مجموع متغیرهای پیش بین و میانجی، خوشبینی، تاب آوری و خودکارآمدی و نیز خانواده دوستی دارای ارتباط مستقیم با جهت گیری ازدواج هستند ($P < ۰/۰۵$). همچنین سرمایه های روانشناختی و نگرش به روابط قبل از ازدواج می توانند از طریق متغیر خانواده دوستی، جهت گیری ازدواج را پیش بینی کنند ($P < ۰/۰۵$).

نتیجه گیری: باتوجه به نتایج به دست آمده می توان گفت هرچه میزان سرمایه های روانشناختی و خانواده دوستی دانشجویان بالاتر باشد، جهت گیری خوش بینانه تری به ازدواج خواهند داشت. نظر به نتایج، متغیر خانواده دوستی نقش میانجی گری مهم و مؤثری در ارتباط بین سرمایه روانشناختی و نگرش به روابط قبل از ازدواج با جهت گیری ازدواج ایفا می کند.

استناد: گوانجی، فائزه؛ احمدی، رضا؛ و غضنفری، احمد (۱۴۰۳). مدل یابی جهت گیری ازدواج بر اساس سرمایه های روانشناختی و نگرش به روابط قبل از ازدواج با میانجی گری خانواده دوستی دانشجویان مجرد. مجله علوم روانشناختی، دوره ۲۳، شماره ۱۴۴، ۱۹۵-۲۱۴.

مجله علوم روانشناختی، دوره ۲۳، شماره ۱۴۴، ۱۴۰۳. DOI: [10.52547/JPS.23.144.195](https://doi.org/10.52547/JPS.23.144.195)

© نویسنده گان.

✉ نویسنده مسئول: رضا احمدی، دانشیار، گروه روانشناسی، واحد شهرکرد، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران. رایانامه: rozgarden28@yahoo.com

تلفن: ۰۹۱۸۸۶۶۳۷۶۴

مقدمه

در جامعه ایران خانواده، از مقدس‌ترین و درعین حال بانفوذترین نظام‌های اجتماعی به‌شمار می‌رود. خانواده محیطی مقدس، با صفا و به زیباترین تعبیر قرآنی محل سکون و آرامش واقعی است و هر جامعه‌ای برای تداوم و بقا نیاز به حفظ و بسط ارزش‌های خود در قالب خانواده دارد. پایگاه خانواده و اهمیت ازدواج^۱ در ارزش‌های دینی^۲ ما تاحدی حیاتی است که در کتاب مقدس قرآن مجید و سیره معصومین بزرگوار ما به کرات سفارش شده است. برای مثال خداوند سبحان در آیه ۳۲ سوره مبارکه نور می‌فرماید: "مردان و زنان بی‌همسر خود را همسر دهید، همچنین غلامان و کنیزان صالح و درست‌کارتان را" این آیه به همه والدین تأکید می‌کند که باید به امر ازدواج فرزندان مجرد خود همت گمارند و تنها به دلیل مشکلات از تشکیل خانواده نهراسند؛ چراکه خداوند گشایش دهنده در امور زندگی است. ازدواج ارتباطی است که دارای ویژگی‌های بی‌نظیر و گسترده‌ای است، ارتباطی که دارای ابعاد زیستی و عاطفی، روانی، اقتصادی و اجتماعی است (پارساکیا و همکاران، ۲۰۲۳). نتایج مطالعات باری (۲۰۱۷) نشان می‌دهد که نگرش نسبت به ازدواج^۳ یکی از عوامل مؤثر در ازدواج موفق و یا ناموفق است. ارتباط بین نگرش به ازدواج با رفتار و شناخت فرد در طول جوانی و نوجوانی طی چندین تحقیق بررسی شده است (ویلوغبی و همکاران، ۲۰۲۰). به‌رغم تداوم ارائه گزارش‌های فراگیر از کاهش نرخ ازدواج و افزایش سن ازدواج در اغلب کشورها، هنوز برای اغلب افراد ازدواج یک هدف مهم است و اکثریت پرشماری از افراد انتظار دارند که روزی ازدواج کنند (آماتو، ۲۰۱۲). به همین منوال یکی از موضوعات مهم امروز جوانان ایرانی بالاخص جامعه‌ی گسترده‌ی دانشجویی مسئله‌ی ازدواج و تأخیر در ازدواج^۴ و پیامدهای مربوط به آن است، که دغدغه‌ی بسیاری از متخصصین و صاحب‌نظران کشور شده است. این موضوع که جوانان چه نوع نگاه و جهت‌گیری نسبت به ازدواج دارند بر انتخاب و یا عدم انتخاب گزینه‌ی برای ازدواج آن‌ها، تأثیر می‌گذارد. در همین راستا

می‌توان جوانان را در امر جهت‌گیری ازدواج^۵، به دو دسته‌ی خوش‌بین و بدبین تقسیم‌بندی کرد. خوش‌بینی^۶ و بدبینی^۷ در متون روانشناسی به جهت‌گیری زندگی^۸ اشاره دارد که توسط شی‌یر و کارور در سال ۱۹۸۵ برای اولین بار مورد سنجش قرار گرفت. گوانجی و یوسفی برای اولین بار مفهوم جهت‌گیری ازدواج را با اقتباس از مفهوم جهت‌گیری زندگی، تعریف کردند. جهت‌گیری ازدواج، در واقع سنجش نگرش خوش‌بینانه یا بدبینانه افراد به مسئله ازدواج است (گوانجی، ۱۳۹۹). میان جوانانی که در بحث جهت‌گیری ازدواج به دو گروه خوش‌بین و بدبین به ازدواج تقسیم‌بندی می‌شوند، تفاوت‌های بسیاری وجود دارد و انتظار می‌رود این تفاوت‌ها رفتار و احساس آنان نسبت به ازدواج را تغییر دهد. ازجمله عواملی که زمینه‌ساز چنین تفاوت‌هایی است می‌توان به ویژگی‌های فردی، خانوادگی و عوامل اجتماعی-فرهنگی اشاره کرد (آهنگر و همکاران، ۱۴۰۱). یکی از این عوامل ایجاد تفاوت‌های فردی در بین افراد، سرمایه‌های روانشناختی^۹ است. سرمایه روانشناختی به معنای یک وضعیت توسعه‌ای مثبت روانشناختی با مشخصه‌های متعدد شدن و انجام تلاش لازم برای موفقیت در کارهاست (لوتانز و همکاران، ۲۰۰۸). از نظر لوتانز (۱۹۹۹) سرمایه روانشناختی، سازه‌ای ترکیبی و بهم پیوسته است که چهار مؤلفه‌ی ادراکی-شناختی یعنی امید^{۱۰}، خوش‌بینی^{۱۱}، خودکارآمدی^{۱۲} و تاب‌آوری^{۱۳} را دربر دارد. خودکارآمدی (داشتن اعتماد به نفس به منظور تعهد و تلاش لازم برای موفقیت در وظایف چالش برانگیز)، امیدواری (پایداری درجهت هدف و در صورت لزوم تغییر مسیر رسیدن به هدف برای دستیابی به موفقیت)، خوش‌بینی (داشتن استناد مثبت درباره موفقیت‌های حال و آینده)، و تاب‌آوری (پایداری هنگام مواجهه با مشکلات و سختی‌ها برای دستیابی به موفقیت)، زمانی که با یکدیگر ترکیب می‌شوند، تشکیل یک سازه روانشناختی سطح بالا را می‌دهند که سرمایه روانشناختی نامیده می‌شود (طباطبائی‌نسب و همکاران، ۱۳۹۶). از تأثیر سازه‌های سرمایه‌های روانشناختی بر ازدواج می‌توان به سازه‌هایی همچون تاب‌آوری و امید اشاره

^۸. Life orientation

^۹. Psychological capital

^{۱۰}. Hope

^{۱۱}. Optimism

^{۱۲}. Self-efficacy

^{۱۳}. Resilience

^۱. Marriage

^۲. Religious values

^۳. Attitude towards marriage

^۴. Delay in marriage

^۵. Marriage orientation

^۶. Optimism

^۷. Pessimism

کرد. رضازاده و همکاران (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای با موضوع اثربخشی برنامه آموزش پیش از ازدواج بر نگرش درباره ازدواج، تاب‌آوری و انتظار از ازدواج در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز، دریافتند با برنامه‌ی آموزشی مذکور می‌توان نگرش به ازدواج دانشجویان را بهبود داد و نیز این موضوع بر افزایش تاب‌آوری و انتظار خوش‌بینانه آنان به ازدواج اثر می‌گذارد (رضازاده و همکاران، ۱۳۹۸). در رابطه با امید به عنوان یکی دیگر از مؤلفه‌های مهم سرمایه روانشناختی، پرزور و همکارانش در مطالعه‌ی ای با محوریت نقش امید، معنای زندگی و باورهای غیرمنطقی در پیش‌بینی رغبت به ازدواج دانشجویان، نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که بین رغبت به ازدواج با امید و مؤلفه‌های آن رابطه مثبت معناداری حاکم است؛ بدین معنا که با افزایش امیدواری، میزان تمایل به ازدواج در دانشجویان بالا خواهد رفت همچنین طبق یافته دیگر این پژوهش، از بین مؤلفه‌های امید بر اساس منابع اسلامی، مؤلفه هدف داشتن امید، سهم مهمی در پیش‌بینی رغبت به ازدواج دانشجویان دارد و سهم آن از لحاظ آماری معنادار است (پرزور و همکاران، ۱۳۹۴).

از دیگر عوامل فردی تأثیرگذار بر جهت‌گیری جوانان به ازدواج، شاید بتوان به نوعی به روابطی که افراد قبل از ازدواج^۱ با دیگران خصوصاً جنس مخالف برقرار می‌کنند اشاره کرد. منظور از رابطه‌ی قبل از ازدواج، رابطه‌ی ای است که فرد با جنس مخالف داشته یا دارد. این روابط اعم از رابطه‌ی نامه نگاری با مضامین عشقی، رابطه تلفنی با همین مضامین، دادن و گرفتن هدایا، رابطه حسی، رفتن به گردش، چت کردن و رابطه جنسی است (کردلو، ۱۳۸۹). هر موجود زنده‌ای برای یافتن کمال نیازمند داشتن رابطه با جنس مقابل است. در ایران نیز شاهد روابط و تعامل‌هایی از این جنس در بین جوانان هستیم. یافته‌ها بیانگر مخالفت بیشتر جامعه با سبک‌های ارتباط پیش از ازدواج در بین جوانان است (ابراهیم و مهداد، ۱۳۹۸). طبق نتایج برخی مطالعات دیگر، سهم بیشتری از جوانان روابط دوستی قبل از ازدواج را نسبت به روابط جنسی، هنجار دانسته‌اند. به نظر می‌رسد جوانان علی‌رغم اینکه هنجارهای سنتی در مورد روابط دوستی و عاطفی قبل از ازدواج با جنس مخالف را شکسته‌اند، ولی سهم مهمی از آنان، هنوز پایبند به هنجارهای سنتی مربوط به پرهیز از روابط جنسی قبل از ازدواج و ازدواج

^۱. Pre-marital relationships

هستند و به هر حال این موضوع در نگرش کلی آنان نسبت به ازدواج حائز اهمیت است (خلج‌آبادی فراهانی، ۱۴۰۰).

جوانمرد و همکاران در یک پژوهش کیفی با عنوان "واکاوی پیامدهای روابط دوستانه دانشجویان دختر و پسر به روش تحلیل کیفی و داده بنیاد (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه آیت‌اله بروجردی ره)" بیان کردند شرایط سنی، تسهیل ارتباطات و ملاقات، سخت شدن شرایط ازدواج به عنوان بستر حاکم و کمرنگ شدن ارزش‌های دینی و سنتی و دیدگاه‌های ارزشی نوظهور، شرایط مداخله گر بودند. این افراد با قرار گرفتن در هاله عاطفی و شناختی، با جنس مخالف ارتباط داشته‌اند. مشکلاتی از قبیل خصومت و خشونت، شک و بدگمانی، آسیب در نظام خانواده، هنجار شکنی، رکود علمی و استعداد، فریب رابطه، آسیب عاطفی-روانی، آسیب جسمی، آسیب جنسی، مشاوره رفتن، تجربه‌اندوزی، پشیمانی و سرخوردگی، حس نوستالژیک و بازاندیشی از مهم‌ترین پیامدهای رابطه با جنس مخالف است (جوانمرد و همکاران، ۱۴۰۱). آتشکده و نوری (۱۴۰۰) در یک کار پژوهشی با عنوان بررسی رابطه مؤلفه‌های افق ازدواج و نگرش به روابط پیش از ازدواج با میل به ازدواج در دانشجویان دختر دانشگاه آزاد اسلامی اهواز، دریافتند بین مؤلفه‌ی اهمیت ازدواج، آمادگی برای ازدواج و زمان‌بندی برای ازدواج با میل به ازدواج در دانشجویان رابطه معنی‌دار وجود دارد و بین نگرش به روابط پیش از ازدواج با میل به ازدواج در دانشجویان رابطه معنی‌دار وجود دارد. همچنین بین مؤلفه‌های افق ازدواج (اهمیت، آمادگی و زمان‌بندی) و نگرش به روابط پیش از ازدواج با میل به ازدواج دانشجویان رابطه‌ی چندگانه وجود دارد. این یافته نشان می‌دهد که مؤلفه‌ی اهمیت ازدواج، آمادگی برای ازدواج و زمان‌بندی برای ازدواج با میل به ازدواج در دانشجویان و نیز نگرش به روابط پیش از ازدواج با میل به ازدواج در دانشجویان نیز تأثیر دارد. خلج‌آبادی فراهانی (۱۴۰۰) در مطالعه‌ای با عنوان اهمیت ازدواج و تعیین‌کننده‌های آن با تأکید بر نقش نگرش و تجربه جنسی قبل از ازدواج در دختران دانشجو در تهران بیان کرد در سال‌های اخیر، مطالعات و شواهد مختلفی، نشان از روند افزایش رفتارهای جنسی قبل از ازدواج در میان جوانان در ایران داشته است. یک مطالعه مروری بر روی پژوهش‌های اجرا شده بین سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۸ شیوع روابط جنسی قبل از ازدواج بین زنان را از ۳/۴ درصد تا ۳۹ درصد

نشان داد. که این امر در بین پسران دانشجو در تهران تا ۳۵ درصد نیز گزارش شده است طبق نتایج برخی مطالعات دیگر، سهم بیشتری از جوانان روابط دوستی قبل از ازدواج را نسبت به روابط جنسی، هنجار دانسته‌اند که این موضوع باعث تغییرات نگرشی آنان نسبت به امر ازدواج شده است (خلج آبادی فراهانی، ۱۴۰۰). سقزی و یزدانی اسفیدواجانی (۱۳۹۹) در یک مقاله با عنوان پیش‌بینی رغبت به ازدواج بر اساس نگرش به ارتباط پیش از ازدواج: کنترل نقش جنسیت و تجربه رابطه با جنس مخالف، که بر روی دانشجویان مجرد دانشگاه پیام‌نور قم انجام گرفت، گزارش دادند طبق یافته‌های به‌دست آمده نگرش به ارتباط قبل از ازدواج توان پیش‌بینی رغبت به ازدواج را داشت. همچنین رابطه نگرش به ارتباط قبل از ازدواج با رغبت به ازدواج تحت تأثیر جنسیت و تجربه رابطه با جنس مخالف قرار داشت. تگگنه (۲۰۲۲) در یک پژوهش با موضوع "عزت نفس، فشار همسالان و پیش‌بینی‌کننده‌های جمعیت شناختی نگرش نسبت به رابطه جنسی قبل از ازدواج در بین دانشجویان سال اول دانشگاه" به این نتایج رسیدند که دانشجویان پسر سال اول که تجربه رابطه جنسی قبل از ازدواج داشتند نسبت به هم‌تایان دختر خود، عزت نفس بالاتری داشتند. عزت نفس به طور منفی نگرش نسبت به رابطه جنسی قبل از ازدواج را پیش‌بینی کرد. بنابراین محقق ارائه مشاوره مؤثر و راهنمایی مبتنی بر جنسیت و آموزش مهارت‌های زندگی را برای دانشجویان تازه وارد در دانشگاه توصیه کرد. همچنین صادقی و آقاجانیان (۲۰۲۲) در مطالعه‌ی پژوهشی با عنوان به چالش کشیدن انگ رابطه جنسی قبل از ازدواج در افغانستان، ۱۲۵۶ جوان مجرد بین سنین ۱۵ تا ۲۹ ساله را از ده شهر مختلف افغانستان مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان داد که پاسخ‌دهندگان، به‌طور متوسط نگرش نسبتاً آزادانه‌ای نسبت به روابط جنسی قبل از ازدواج دارند. همچنین نگرش‌ها رو رفتارهای جنسی پیش از ازدواج به طور قابل ملاحظه‌ای با چندین ویژگی در سطح فردی، روابط خانوادگی و بین‌نسلی و روابط و تعاملات اجتماعی مرتبط است. یافته‌ها پویایی روابط جنسی قبل از ازدواج را در این زمینه نشان می‌دهد. جایی که چنین روابطی به طور سنتی انگ تلقی می‌شوند، اما تغییرات اجتماعی به طور فزاینده‌ای این انگ را به چالش می‌کشند.

¹. Family love

در این پژوهش علاوه بر بررسی نقش عوامل ذکر شده به عنوان متغیرهای برونزا، استفاده از متغیر خانواده دوستی^۱ با محوریت متغیر میانجی بررسی به عمل آمد. خانواده دوستی عبارت است از: هویت داشتن، عشق‌ورزی، فداکاری، صرف زمان و تخصیص منابع جسمانی و روانی فردی به خانواده و تلاش برای موفقیت خانواده و اعضای آن (هاشمی گرم‌دره، ۱۳۹۸). میزان عشق و علاقه‌ی جوانان نسبت به خانواده‌هایشان می‌تواند بر جهت‌گیری آن‌ها نسبت به ازدواج نقش داشته باشد (گوانجی و یوسفی، ۱۳۹۹). با توجه به اهمیت نظام خانواده به عنوان اولین ساختار جامعه که پایه و اساس تعلیم و تربیت فرزندان و روابط رسمی و قانونی زن و مرد به شکل یک استاندارد مقبول و مشروع در آن بنیان نهاده می‌شود، اهمیت توجه و حفظ چنین ساختاری با در نظر گرفتن نقش روحی، روانی، عاطفی، اجتماعی و رفتاری آن و الگوبرداری فرزندان در یک محیط عاطفی کاملاً مشهود است (بارنس، ۱۹۸۶). در یک خانواده‌ی موفق و سالم مهر و محبت حاکم است و اعضای خانواده صمیمیت و علاقه را به خوبی احساس می‌کنند. چنین خانواده‌ای سرشار از شوق است که اعضای خانواده همگی از مهارت‌ها، موهبت‌ها و استعدادهایشان بهره‌برداری می‌کنند و از وضعیت و موقعیت خود راضی هستند. در یک خانواده‌ی موفق همه‌ی اعضای خانواده احترام هم را حفظ می‌کنند و ارتباطات خانوادگی بر مبنای احترام آمیخته با محبت است. نیازهای مختلف در این خانواده برطرف می‌شود و اعضای خانواده به هم علاقه‌مندند (زارعان، ۱۳۹۲). چنانچه روابط خانوادگی در خانواده به شکل مناسب شکل بگیرد، فرزندان ارزش‌های خانوادگی را اقتباس کرده، به خانواده‌ی خویش علاقه دارند، و مایل‌اند در چارچوب‌های خانواده دوره‌ی نوجوانی را طی کنند (یوسفی و کریم‌نژاد، ۱۳۹۷). تحقیقات نشان داده‌اند که ساختار و محیط خانواده اصلی در تمایل و نگرش نسبت به ازدواج و نیز زندگی خانوادگی فرزندان نقش دارد. شاهمرادی و همکاران (۱۴۰۰) در مطالعه‌ای با محوریت رابطه‌ی الگوهای ارتباطی و جو عاطفی خانواده مبدأ با نگرش به ازدواج: نقش واسطه‌ای تمایز‌یافتگی، که در بین دانشجویان مجرد شهر تهران صورت گرفت، دریافتند که جو عاطفی مثبت در خانواده مبدأ و نگرش خوشبینانه به ازدواج با میانجی‌گری تمایز‌یافتگی، ارتباط مثبت معنی‌داری وجود دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت، با بهبود

الگوهای ارتباطی و جو عاطفی خانواده مبدأ و در نتیجه با افزایش تمایز یافتگی افراد می‌توان به کسب نگرش خوش‌بینانه، واقع‌گرایانه و ایدئال‌گرایانه به ازدواج کمک کرد (شاهمرادی و همکاران، ۱۴۰۰). روشنی (۱۴۰۰) در مطالعه‌ای تحت عنوان نقش تعاملات زناشویی والدین و آموزش‌های آنان در زمینه ازدواج در پیش‌بینی نگرش فرزندان به ازدواج، نتایج نشان داد رفتارهای مادر در تعاملات زناشویی، بر نگرش فرزندان نسبت به ازدواج مؤثر است و افزایش مطلوبیت رفتارهای مادر، موجب نگرش مثبت‌تر فرزند به ازدواج می‌شود. بر این اساس، با آگاهی بخشی به والدین و به ویژه مادران درباره نقش تأثیرگذار آنان در نگرش و عملکرد فرزندان در زندگی خانوادگی آینده و آرایه آموزش‌های لازم، می‌توان نقش آفرینی خانواده در ازدواج موفق فرزندان را تقویت نمود (روشنی، ۱۴۰۰). گوانجی و یوسفی در پژوهشی با عنوان "پیش‌بینی جهت‌گیری ازدواج براساس ویژگی‌های شخصیت، ادراک تعارضات زناشویی بین والدین و خانواده دوستی با نقش تعدیل‌گری تجربه‌ی کودک‌آزاری در بین جوانان شهر اصفهان" دریافتند که جهت‌گیری ازدواج با خانواده دوستی (گسستگی از خانواده) رابطه منفی و معنادار است. در کل با توجه به نتایج می‌توان گفت جوانانی که گذشته سخت‌تری داشته و یا خانواده آشوب‌تری دارند، گرایش بیشتری به ازدواج دارند (گوانجی و یوسفی، ۱۳۹۹). یک بررسی طولی در حوزه خانواده و جوانان با عنوان "روندهای اخیر در خانواده چینی: برآوردهای ملی از ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۰" انجام شده است؛ نتایج داده‌های سرشماری نشان‌دهنده روند تأخیر در سن ازدواج اول و رشد آمار زندگی‌های مشترک پیش از ازدواج رسمی است؛ بی‌فرزند بودن هم در بین زوج‌های متأهل چینی تقریباً نادر است که نشان‌دهنده علاقه زوجین به فرزندآوری و تربیت نسل جدید طبق سنت‌های دیرینه است (جیا و زی، ۲۰۲۱). نظریه چن نسلی بوئن عنوان می‌کند که افراد، زیربنای رابطه بین‌فردی را در خانواده اصلی‌شان یاد می‌گیرند و مشکلات خانوادگی و زناشویی زوج‌ها ادامه مشکلات رابطه‌ای موجود در خانواده اصلی آنها است. مشکلات ناشی شده از خانواده اصلی مانند تعارضات بی‌فردی، به معنای متفاوت و شدت بیشتر در روابط برو خانوادگی تسلی می‌یابند و باورها، نگرش‌ها، رفتارها، عزت‌نفس و الگوهای تعاملی آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهند (محسن‌زاده و همکاران، ۱۳۹۰).

به هر حال یکی از موضوعات مهم در رابطه با دانشجویان، موضوع ازدواج است. خوش‌بینی به ازدواج، مشوق آنان برای ازدواج و بدبینی به ازدواج، باعث دوری آنها از ازدواج می‌شود. بنابراین به نظر می‌رسد کشف همبسته‌های جهت‌گیری ازدواج می‌تواند در روشن سازی این متغیر مؤثر باشد. از همین جهت پژوهش حاضر بر آن است تا به این سؤال پاسخ دهد که آیا مدل پژوهش که در آن سرمایه‌های روانشناختی و نگرش به روابط قبل از ازدواج به عنوان متغیر پیش‌بین و متغیر خانواده دوستی به عنوان متغیر واسطه‌ای برای پیش‌بینی جهت‌گیری ازدواج لحاظ شده‌اند؛ از برازش کافی برخوردار خواهد بود؟

روش

(الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان: روش تحقیق در پژوهش حاضر توصیفی-همبستگی از نوع تحلیل معادلات ساختاری بود. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان اصفهان در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ است. با توجه به اینکه کلیه دانشگاه‌های آزاد استان اصفهان به تعداد ۲۱ واحد دانشگاهی هستند؛ با مراجعه به دفتر امور دانشجویی هر دانشگاه تعداد تقریبی دانشجویان مشخص گردید که در مجموع جامعه آماری این پژوهش حدود ۷۴۸۳۵ دانشجو می‌باشند. روش نمونه‌گیری طبقه‌ای نسبتی بود بدین‌شکل که با توجه به این که هر دانشگاه چند درصد از حجم کلی جامعه را به خود اختصاص می‌داد همان میزان نیز در حجم نمونه لحاظ شد و با توجه به درصد تعیین شده از دانشجویان هر دانشگاه به‌صورت تصادفی نمونه‌گیری به‌عمل آمد. به این‌صورت که توضیحاتی در رابطه با هدف تحقیق بیان و سپس از دانشجویانی که داوطلب تکمیل پرسشنامه بودند استفاده می‌شد. حجم نمونه براساس فرمول کوکران تعداد ۳۸۲ نفر تعیین گردید اما با در نظر گرفتن احتمال ریزش یا وجود خطا در بعضی پرسشنامه‌ها و همچنین با توجه به تعداد متغیرهای مورد استفاده برای مدل‌سازی معادلات ساختاری تعداد افراد نمونه ۵۰۰ نفر در نظر گرفته شده است. ملاک‌های ورود به پژوهش عبارتند از: دانشجویان شاغل به تحصیل در تمامی مقاطع تحصیلی دانشگاه‌های آزاد اسلامی که مجرد باشند و هنوز فارغ‌التحصیل نشده باشند و ملاک‌های خروج از پژوهش عبارتند از: عدم تکمیل هر چهار پرسشنامه

به‌طور کامل و تغییر وضعیت تأهل و دانش آموختگی مشارکت‌کنندگان در طول اجرای پژوهش بود.

(ب) ابزار

پرسشنامه جهت‌گیری ازدواج^۱: برای اندازه‌گیری جهت‌گیری ازدواج در آزمودنی‌ها از پرسشنامه جهت‌گیری ازدواج گوانجی (۱۳۹۹) استفاده شده است. این پرسشنامه به صورت محقق‌ساخته در سال ۱۳۹۹ در قالب ۱۵ سؤال ساخته شده است. نمره‌گذاری به صورت طیف لیکرت ۵ درجه‌ای انجام می‌شود که در تمامی سؤالات نمره‌دهی به صورت مستقیم (و نه معکوس) می‌باشد. کاملاً موافقم (نمره ۵) و کاملاً مخالفم (کمترین نمره ۱) را می‌گیرد. همسانی درونی این پرسشنامه در پژوهش گوانجی از طریق آلفای کرونباخ مساوی با ۰/۸۵ به دست آمد. هم‌چنین روایی همزمان آن با مقیاس جهت‌گیری زندگی مثبت و معنادار به دست آمد. لازم به ذکر است نمرات هر سؤال با نمره کل همبستگی مثبت و معنادار داشت که نشانه‌ی روایی سازه است. در پژوهش حاضر میزان آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۹۷۹ گزارش شده است.

پرسشنامه سرمایه روانشناختی (PSQ)^۲: پرسشنامه سرمایه روانشناختی، لوتانز (۲۰۰۷) طراحی شده است. این پرسشنامه دارای ۲۴ سؤال و ۴ مؤلفه امیدواری، تاب‌آوری، خوش‌بینی و خودکارآمدی می‌باشد و بر اساس طیف شش‌گزینه‌ای لیکرت (کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) به سنجش سرمایه روانشناختی می‌پردازد. برای به دست آوردن نمره سرمایه روانشناختی، نمره هر خرده‌مقیاس به صورت جداگانه به دست می‌آید و مجموع نمرات به عنوان نمره کل سرمایه روانشناختی محسوب می‌شود (شاکرمی و همکاران، ۱۳۹۳). نتایج تحلیل عاملی تأییدی حاکی از این است که این پرسشنامه دارای عوامل و سازه‌های مورد نظر سازندگان آزمون است، در نتیجه روایی سازه این آزمون تأیید شده است (بهادری خسروشاهی و همکاران، ۱۳۹۳). میزان پایایی این پرسشنامه در پژوهش شاکرمی و همکاران (۱۳۹۳) با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۹ ثبت گردیده است. هم‌چنین در تحقیق رحیم‌نیا و امانی (۱۳۹۳) آلفای کرونباخ برای این پرسشنامه ۰/۸۲ بدست آمده است. میزان آلفای کرونباخ به دست آمده در

این پژوهش برای زیرمقیاس‌های خودکارآمدی ۰/۹۴۷، امیدواری ۰/۶۶۵، تاب‌آوری ۰/۶۴۹ و خوش‌بینی ۰/۶۷۰ می‌باشد. هم‌چنین آلفای کرونباخ به طور کلی برای پرسشنامه سرمایه‌های روانشناختی در این پژوهش ۰/۸۸۷ برآورد شده است.

نگرش به روابط قبل از ازدواج (PRA)^۳: این پرسشنامه توسط کردلو (۱۳۸۹) برای سنجش دیدگاه افراد نسبت به برقراری روابط پیش از ازدواج ساخته شد که دارای ۲۵ سؤال است. این آزمون دارای طیف لیکرت می‌باشد که به صورت کاملاً موافقم (نمره ۵) تا کاملاً مخالفم (نمره ۱) در نظر گرفته شده است. نمرات هریک از گزاره‌ها از شماره ۱ تا ۲۲ جمع شده و سؤالات منفی یعنی (۴، ۵، ۸) به طور معکوس نمره‌گذاری می‌شود. جمع کل نمرات ۹۸ است که شامل ۹۵ نمره حاصل از جمع نمرات مثبت و ۳ نمره حاصل از جمع نمرات منفی است. سؤالات ۲۳ تا ۲۵ گرایش فرد را می‌سنجد و محاسبه نمی‌گردد. برای هنجاریابی این پرسشنامه از دختران دبیرستانی شهر تهران به شیوه تصادفی خوشه‌ای، نمونه آماری ۶۴۵ نفر از ۳۵ مدرسه انتخاب شدند. طبق نتایج به دست آمده میزان روایی این آزمون ۰/۹۳ است. کردلو هم‌چنین میزان پایایی این پرسشنامه را ۰/۸۷ گزارش کرده است. در پژوهش حاضر میزان آلفای کرونباخ پرسشنامه نگرش برابر با ۰/۹۲۳ به دست آمد.

پرسشنامه خانواده‌دوستی: پرسشنامه‌ی خانواده دوستی (یوسفی و هاشمی گرم‌دره، ۱۳۹۸) یک ابزار ۱۳ سؤالی است که طراحی آن مبتنی بر تجارب بالینی یوسفی در زمینه علاقه فرد به خانواده بوده است. این آزمون بر یک طیف ۵ درجه‌ای از کاملاً مخالفم = ۱ تا کاملاً موافقم = ۵ نمره‌گذاری شده است. این پرسشنامه حاوی دو خرده‌مقیاس دلبستگی به خانواده و گسستگی از خانواده می‌باشد. در این پژوهش همسانی درونی این مقیاس ۰/۹۴ به دست آمده است. روایی محتوایی آن توسط متخصصین خانواده بررسی و تعداد سؤالات به ۱۳ سؤال کاهش یافته است. در مرحله بعد روایی صوری آن توسط ۱۰ نوجوان بررسی و تأیید شد. جدول زیر نشانگر سؤالات متعلق به خرده‌مقیاس‌های خانواده دوستی است که به همراه میزان همسانی درونی آورده شده است. لازم به ذکر است که در پژوهش حاضر میزان پایایی پرسشنامه خانواده دوستی ۰/۸۹۹ به دست آمد.

3. Pre-marital relationship attitudes

1. questionnaire for marital orientation

2. Psychological Capital Questionnaire

یافته‌ها

از تعداد ۵۰۰ نفر دانشجوی شرکت‌کننده در پژوهش ۳۰۳ نفر دختر و ۱۹۷ نفر پسر بودند. همچنین از میان شرکت‌کنندگان ۶۹ نفر دانشجوی مقطع کاردانی، ۲۵۴ نفر دانشجوی دوره کارشناسی، ۱۰۵ نفر دانشجوی مقطع

کارشناسی ارشد و ۷۲ نفر دانشجوی مقطع دکتری بودند. میانگین و انحراف استاندارد سن شرکت‌کنندگان در پژوهش $24/89 \pm 6/42$ بود. در جدول ۱ ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون و همچنین میانگین، انحراف استاندارد و مقادیر کجی و چولگی داده‌ها ارائه شده است.

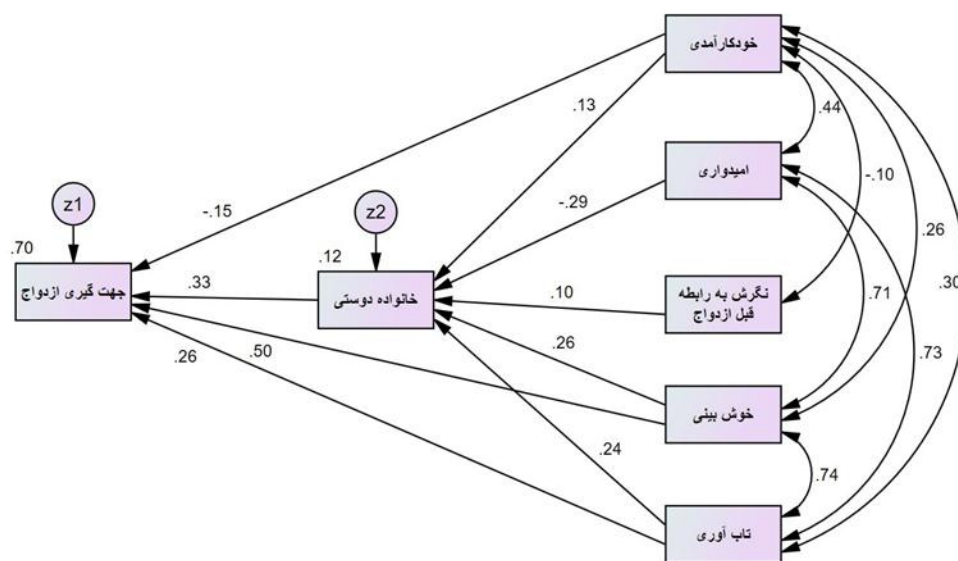
جدول ۱. شاخص‌های توصیفی و همبستگی پیرسون متغیرهای پژوهش

۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
						۱	۱. خودکارآمدی
					۱	۰/۴۳۱ ^{۰۰}	۲. امیدواری
				۱	۰/۷۰۷ ^{۰۰}	۰/۲۵۲ ^{۰۰}	۳. خوش‌بینی
			۱	۰/۷۴۱ ^{۰۰}	۰/۷۳۰ ^{۰۰}	۰/۲۹۱ ^{۰۰}	۴. تاب‌آوری
		۱	۰/۰۵۳	۰/۰۷۶	۰/۰۷۴	-۰/۰۶۷	۵. نگرش به رابطه قبل ازدواج
	۱	۰/۱۰۷ ^۰	۰/۲۶۰ ^{۰۰}	۰/۲۶۹ ^{۰۰}	۰/۱۲۹ ^{۰۰}	۰/۱۳۱ ^{۰۰}	۶. خانواده دوستی
۱	۰/۵۱۱ ^{۰۰}	۰/۱۲۴ ^{۰۰}	۰/۶۷۱ ^{۰۰}	۰/۷۴۳ ^{۰۰}	۰/۵۴۷ ^{۰۰}	۰/۰۹۸ ^۰	۷. جهت‌گیری ازدواج
۴۸/۲۸	۴۷/۰۶	۶۷/۷۷	۲۱/۹۸	۲۲/۵۵	۲۱/۴۵	۲۲/۹۸	میانگین
۱۷/۳۰	۱۲/۶۸	۲۰/۶۱	۶/۴۳	۶/۵۰	۶/۶۱	۷/۰۱	انحراف استاندارد
-۰/۲۶۲	-۰/۷۹۴	-۰/۳۰۶	-۰/۱۷۶	-۰/۳۶۱	-۰/۱۲۲	-۰/۲۵۷	کجی
-۱/۴۸۲	-۰/۵۸۵	-۱/۳۸۹	-۰/۷۷۰	-۰/۷۳۳	-۰/۷۱۳	-۰/۷۴۲	چولگی

خودکارآمدی، امیدواری، خوش‌بینی، تاب‌آوری، نگرش به رابطه قبل ازدواج و خانواده دوستی به ترتیب $1/031$ ، $2/802$ ، $2/641$ ، $2/890$ ، $1/270$ ، $1/138$ و شاخص تحمل به ترتیب $0/787$ ، $0/346$ ، $0/379$ ، $0/357$ ، $0/970$ ، $0/878$ بود که نشان از عدم وجود هم خطی چندگانه دارد. مدل پیشنهادی اولیه پژوهش یک مدل اشباع شده بود که پس از حذف مسیرهای غیر معنی‌دار مدل نهایی در قالب شکل ۱ ارائه شده است. جدول ۲ شاخص‌های برازش را نشان می‌دهد که حکایت از تأیید و برازندگی مدل دارد. یافته‌های جدول ۳ به بررسی روابط مستقیم بین متغیرهای پژوهش به همراه سطح معنی‌داری آن‌ها پرداخته است.

از میان متغیرهای پیش‌بین پژوهش هر چهار خرده مقیاس سرمایه روانی شامل خودکارآمدی، امیدواری، خوش‌بینی و تاب‌آوری به ترتیب با ضرایب $0/131$ ، $0/129$ ، $0/269$ و $0/260$ با خانواده دوستی بعنوان متغیر میانجی همبستگی در سطح $P < 0/01$ معنی‌دار دارد. نگرش به رابطه قبل از ازدواج با خانواده دوستی همبستگی با ضریب همبستگی $0/107$ و در سطح $P < 0/05$ معنی‌دار دارد. خودکارآمدی با جهت‌گیری ازدواج همبستگی با ضریب همبستگی $0/098$ و در سطح $P < 0/05$ معنی‌دار دارد. سایر متغیرهای امیدواری، خوش‌بینی، تاب‌آوری، نگرش به رابطه قبل از ازدواج بعنوان متغیرهای پیش‌بین و خانواده دوستی بعنوان متغیر میانجی با متغیر جهت‌گیری ازدواج بعنوان متغیر ملاک همبستگی معنی‌دار در سطح $P < 0/01$ داشتند و ضرایب همبستگی آن‌ها به ترتیب $0/547$ ، $0/743$ ، $0/671$ ، $0/124$ ، $0/511$ بود.

مقادیر کجی و چولگی نیز مفروضه نرمال بودن توزیع نمرات را تأیید می‌کند. نتایج نشان دادند که عامل تورم واریانس برای متغیرهای

نمودار ۱. مدل ساختاری ارتباط بین متغیرهای پژوهش

جدول ۲. شاخص‌های برازش مدل پژوهش

شاخص	χ^2	df	P	χ^2/df	RMSEA	GFI	AGFI	CFI	NFI	IFI	TLI
مدل نهایی	۷/۷۰۴	۵	۰/۱۷۳	۱/۵۴۱	۰/۰۳۳	۰/۹۹۶	۰/۹۷۵	۰/۹۹۸	۰/۹۹۵	۰/۹۹۸	۰/۹۹۳

جدول ۳. روابط مستقیم متغیرهای پژوهش

متغیر مستقل	نوع اثر	متغیر وابسته	ضریب غیر استاندارد (B)	ضریب استاندارد (β)	خطای معیار (S.E)	نسبت بحرانی (C.R)	(P)
نگرش به رابطه قبل ازدواج	مستقیم	خانواده دوستی	۰/۰۶۴	۰/۱۰۵	۰/۰۲۶	۲/۴۷۶	۰/۰۱۳
خوش‌بینی	مستقیم	خانواده دوستی	۰/۵۰۱	۰/۲۵۷	۰/۱۳۱	۳/۸۲۴	۰/۰۰۱
تاب‌آوری	مستقیم	خانواده دوستی	۰/۴۶۹	۰/۲۳۸	۰/۱۳۷	۳/۴۳۲	۰/۰۰۱
امیدواری	مستقیم	خانواده دوستی	-۰/۵۵۶	-۰/۲۹۰	۰/۱۳۴	-۴/۱۳۳	۰/۰۰۱
خودکارآمدی	مستقیم	خانواده دوستی	۰/۲۳۴	۰/۱۳۰	۰/۰۸۵	۲/۷۵۲	۰/۰۰۶
خانواده دوستی	مستقیم	جهت‌گیری ازدواج	۰/۴۴۸	۰/۳۲۹	۰/۰۳۵	۱۲/۷۹۸	۰/۰۰۱
خوش‌بینی	مستقیم	جهت‌گیری ازدواج	۱/۳۳۴	۰/۵۰۲	۰/۰۹۸	۱۳/۵۶۷	۰/۰۰۱
تاب‌آوری	مستقیم	جهت‌گیری ازدواج	۰/۶۹۰	۰/۲۵۷	۰/۱۰۰	۶/۸۸۹	۰/۰۰۱
خودکارآمدی	مستقیم	جهت‌گیری ازدواج	-۰/۳۵۹	-۰/۱۴۶	۰/۰۶۴	-۵/۶۵۳	۰/۰۰۱

بر اساس یافته‌های جدول ۳ اثر متغیرهای نگرش به رابطه قبل از ازدواج بر اساس شاخص‌های برازش مدل پژوهش (P < ۰/۰۱۳ و β = ۰/۱۰۵)، خوش‌بینی (P < ۰/۰۰۱ و β = ۰/۲۵۷)، تاب‌آوری (P < ۰/۰۰۱ و β = ۰/۲۳۸)، خودکارآمدی (P < ۰/۰۰۶ و β = ۰/۱۳۰) بر خانواده دوستی بصورت مستقیم معنی‌دار است. همچنین اثر متغیرهای خانواده دوستی (P < ۰/۰۰۱ و β = ۰/۳۲۹)، خوش‌بینی (P < ۰/۰۰۱ و β = ۰/۵۰۲)، تاب‌آوری (P < ۰/۰۰۱ و β = ۰/۶۹۰) و خودکارآمدی (P < ۰/۰۰۱ و β = -۰/۳۵۹) بر جهت‌گیری ازدواج بصورت مستقیم معنی‌دار است.

بر اساس یافته‌های جدول ۳ اثر متغیرهای نگرش به رابطه قبل از ازدواج بر اساس شاخص‌های برازش مدل پژوهش (P < ۰/۰۱۳ و β = ۰/۱۰۵)، خوش‌بینی (P < ۰/۰۰۱ و β = ۰/۲۵۷)، تاب‌آوری (P < ۰/۰۰۱ و β = ۰/۲۳۸)، خودکارآمدی (P < ۰/۰۰۶ و β = ۰/۱۳۰) بر خانواده دوستی بصورت مستقیم معنی‌دار است. همچنین اثر متغیرهای خانواده دوستی (P < ۰/۰۰۱ و β = ۰/۳۲۹)، خوش‌بینی (P < ۰/۰۰۱ و β = ۰/۵۰۲)، تاب‌آوری (P < ۰/۰۰۱ و β = ۰/۶۹۰) و خودکارآمدی (P < ۰/۰۰۱ و β = -۰/۳۵۹) بر جهت‌گیری ازدواج بصورت مستقیم معنی‌دار است.

جدول ۴. ضرایب مسیر غیر مستقیم پیش‌بینی جهت‌گیری ازدواج

سطح معنی‌داری	B	مسیر		
		متغیر ملاک	متغیر واسطه	متغیر پیش‌بین
۰/۰۰۴	۰/۰۴۳	جهت‌گیری ازدواج	خانواده دوستی	خودکارآمدی
۰/۰۰۱	-۰/۰۹۵	جهت‌گیری ازدواج	خانواده دوستی	امیدواری
۰/۰۰۳	-۰/۰۷۸	جهت‌گیری ازدواج	خانواده دوستی	تاب‌آوری
۰/۰۰۱	۰/۰۸۵	جهت‌گیری ازدواج	خانواده دوستی	خوش‌بینی
۰/۰۱۷	۰/۰۳۴	جهت‌گیری ازدواج	خانواده دوستی	نگرش به رابطه قبل ازدواج

نتایج جدول ۴ نشان داده است که خودکارآمدی به صورت مثبت و در سطح $P < ۰/۰۱$ ، امیدواری به صورت معکوس و در سطح $P < ۰/۰۱$ ، تاب‌آوری به صورت معکوس و در سطح $P < ۰/۰۱$ ، خوش‌بینی به صورت مثبت و در سطح $P < ۰/۰۱$ و نگرش به رابطه قبل ازدواج به صورت مثبت و در سطح $P < ۰/۰۵$ و غیر مستقیم از طریق خانواده دوستی جهت‌گیری ازدواج را پیش‌بینی کرده‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر مدل‌یابی جهت‌گیری ازدواج بر اساس سرمایه‌های روانشناختی و نگرش به روابط قبل از ازدواج با میانجی‌گری خانواده دوستی دانشجویان بود. نتایج نشان داد سرمایه‌های روانشناختی بر جهت‌گیری ازدواج دانشجویان اثر مستقیم معناداری دارد. همچنین سرمایه‌های روانشناختی بر خانواده دوستی نیز اثر مثبت معنی‌دار دارد. به این صورت که سرمایه روانشناختی، خانواده دوستی را افزایش می‌دهد. همچنین سرمایه‌های روانشناختی از طریق خانواده دوستی بر جهت‌گیری ازدواج دانشجویان اثر غیرمستقیم دارد؛ بدین صورت که با افزایش سرمایه‌های روانشناختی، خانواده دوستی افزایش یافته و به نوبه خود جهت‌گیری خوشبینانه به ازدواج را موجب می‌شود. در رابطه با متغیر پیش‌بین دوم پژوهش یعنی نگرش به روابط قبل از ازدواج باید اشاره کرد که طبق نتایج، نگرش به روابط قبل از ازدواج تنها به شکل غیر مستقیم و از طریق خانواده دوستی بر جهت‌گیری ازدواج تأثیرگذار است.

کمتر مطالعه‌ای را می‌توان یافت که به بررسی ارتباط سرمایه روانشناختی و جهت‌گیری ازدواج پرداخته باشد. از این جهت ارتباط ابعاد سرمایه روانشناختی (تاب‌آوری، امید، خودکارآمدی و خوش‌بینی) با ازدواج مورد بررسی قرار گرفت. برای مثال پژوهش حسینی‌دولت‌آبادی و همکاران

(۱۳۹۸) به بررسی ارتباط تاب‌آوری و نگرش مثبت به ازدواج در دانشجویان پسر دانشگاه اصفهان اشاره می‌کند. یافته‌های این پژوهش از اهمیت متغیر و تاب‌آوری در پیش‌بینی نگرش مثبت به ازدواج در دانشجویان حمایت می‌کند. در مطالعه‌ای با موضوع اثربخشی برنامه آموزش پیش از ازدواج بر نگرش درباره ازدواج، تاب‌آوری و انتظار از ازدواج در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تبریز، محققان دریافتند با برنامه‌ی آموزشی مذکور می‌توان نگرش به ازدواج دانشجویان را بهبود داد و نیز این موضوع بر افزایش تاب‌آوری و انتظار خوش‌بینانه آنان به ازدواج اثر می‌گذارد (رضازاده و همکاران، ۱۳۹۸). در رابطه با امید به عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم سرمایه روانشناختی، پرزور و همکارانش در مطالعه‌ای با محوریت نقش امید، معنای زندگی و باورهای غیرمنطقی در پیش‌بینی رغبت به ازدواج دانشجویان، نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که بین رغبت به ازدواج با امید و مؤلفه‌های آن رابطه مثبت معناداری حاکم است؛ بدین معنا که با افزایش امیدواری، میزان تمایل به ازدواج در دانشجویان بالا خواهد رفت همچنین طبق یافته دیگر این پژوهش، از بین مؤلفه‌های امید بر اساس منابع اسلامی، مؤلفه هدف داشتن امید، سهم مهمی در پیش‌بینی رغبت به ازدواج دانشجویان دارد و سهم آن از لحاظ آماری معنادار است (پرزور و همکاران، ۱۳۹۴). در پژوهش نسبتاً مرتبطی با موضوع ابعاد تمایز یافتگی خود در پیش‌بینی رغبت به ازدواج در دانشجویان، بین ابعاد تمایز یافتگی خود با رغبت به ازدواج رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. به بیان دقیق‌تر ابعاد تمایز یافتگی خود (جایگاه من، هم آمیختگی با دیگران و گریز عاطفی) توانستند بازخورد نسبت به ازدواج، نگرش نسبت به ازدواج، آمادگی به ازدواج، موانع ازدواج و نمره کل رغبت به ازدواج را تبیین کنند (نعمی و همکاران، ۱۳۹۴). در مجموع با نتیجه‌گیری از یافته‌های پژوهش‌های سه بعد سرمایه روانشناختی و با در نظر گرفتن بعد چهارم یعنی

خوش‌بینی که مؤلفه‌ی مهم جهت‌گیری ازدواج نیز به‌شمار می‌آید می‌توان بیان کرد افرادی که در مسائل زندگی تاب‌آوری و خودکارآمدی بیشتری نسبت به انسان‌های جهت مخالف خود دارند و نیز به مسائل آینده با خوش‌بینی و امید بیشتری می‌نگرند، احتمالاً نسبت به مسأله ازدواج که از مهم‌ترین مسائل پیش‌روی زندگی است نیز دید خوش‌بینانه‌تری دارند.

در تبیین یافته‌ی اثر مستقیم معنی‌داری سرمایه‌های روانشناختی بر خانواده دوستی یافته می‌توان اظهار کرد سرمایه روانشناختی یک حالت روانشناختی مثبت و رویکرد واقع‌گرا و انعطاف‌پذیر نسبت به زندگی است که از چهار سازه امید، خوش‌بینی، تاب‌آوری و خودکارآمدی تشکیل می‌شود و هر کدام از آن‌ها به عنوان یک ظرفیت روانشناختی مثبت در نظر گرفته می‌شوند. این خصیصه‌ها باعث می‌شود که فرد در برخورد با مسائل و مشکلات بردباری و تاب‌آوری بیشتری از خود نشان دهد، زمانی که در معرض عوامل استرس‌آور قرار می‌گیرد خود را خودکارآمدتر تصور کند و نسبت به آینده و آنچه اتفاق خواهد افتاد، خوش‌بین باشد این ویژگی‌ها ظرفیت‌ها و قابلیت‌های زیادی در فرد ایجاد می‌کند که در حل مشکلات شخصی و بین فردی و خانوادگی کمک خواهد کرد (شریف‌پور شیرازی و قادری، ۱۴۰۱). در بررسی رابطه بین ادراک الگوهای ارتباطی خانواده و سرمایه روانشناختی، نشان داده شده است که نوع خاص ارتباط گفت‌وشنود در خانواده‌ها، قادر به پیش‌بینی هر ۴ بعد سرمایه روانشناختی اعضا هست و با آن رابطه مثبت معنادار دارد (فرخی و سبزی، ۱۳۹۴). در خانواده‌هایی که گفت‌وشنود صمیمانه بین والدین و اعضا برقرار است، خودپنداره‌ی فرزندان به طور مثبتی شکل می‌گیرد که این امر منجر به خودکارآمدی و شایستگی آنان می‌شود. افراد خودکارآمد، مسائل زندگی را تاب‌آورانه‌تر می‌نگرند و سعی می‌کنند با امید بیشتری مسائل را حل کنند (زاده‌محمدی و همکاران، ۱۳۸۷). از این جهت شاید بتوان یافته‌ی پژوهش حاضر را این‌گونه توضیح داد که هرچه میزان سرمایه‌های روانشناختی افراد بیشتر و غنی‌تر باشد، جو حاکم بر خانواده و تعاملات خانوادگی نیز بهتر و صمیمانه‌تر است و از همین جهت میزان خانواده دوستی این افراد نیز بالاتر می‌رود.

طبق یافته‌های حاصل به نظر می‌رسد متغیر نگرش به روابط قبل از ازدواج علی‌رغم ارتباط معنایی با ازدواج نمی‌تواند به شکل مستقیم و معنی‌داری بر جهت‌گیری ازدواج دانشجویان تأثیرگذار باشد. این یافته با پژوهش‌های آتشکده و نوری (۱۴۰۰)، سقزی و یزدانی‌اسفیدواجانی (۱۳۹۹)، قنبری

برزیان، سلمانوندی و فاطمی (۱۳۹۷) و خلیج‌آبادی فراهانی و شجاعی (۱۳۹۲)، ناهمسو است. تاکنون در اکثریت پژوهش‌هایی که رابطه‌ی بین روابط قبل از ازدواج با ازدواج را سنجیده‌اند؛ این دو متغیر دارای ارتباط معنی‌داری باهم بوده‌اند. در تمامی پژوهش‌های مذکور ناهمسو با این پژوهش تجربه ارتباطات قبل از ازدواج تأثیر منفی بر گرایش به ازدواج دارد. برای مثال سقزی و یزدانی‌اسفیدواجانی (۱۳۹۹) بیان کردند افرادی که نگرش مثبت به روابط پیش از ازدواج دارند به واسطه داشتن هیجانات مثبت و گرایش به تجربه کردن تعاملات عاشقانه به روشی جهت‌ابراز حالات هیجانی و رضای نیازهای عاطفی و جنسی دست می‌یابند. به طوری که احساس لذت، شادمانی و عزت‌نفس ناشی از این وضعیت زمینه افزایش این شکل از روابط را فراهم می‌کند. با تداوم این وضعیت زمانی که شرایط اقتصادی و اجتماعی ازدواج فراهم نباشد این روابط جایگزین ازدواج قانونی می‌شود و فرد نسبت به ازدواج قانونی انگیزه و اشتیاقی نخواهد داشت. روابط پیش از ازدواج به دلیل فارغ بودن از مسئولیت‌های قانونی، نبود الزام، فشار و هنجار اجتماعی فضای آسانی جهت تعامل با جنس مخالف فراهم می‌کند که در طی این فرآیند تمایلات و خواسته‌های عاطفی و جنسی نیز ابراز می‌شود. بدیهی است در چنین اوضاعی سن ازدواج افزایش یافته و میل فرد به ازدواج کاهش می‌یابد. شاید تا حدی شرایط جامعه کنونی با توجه به دشواری‌های اقتصادی و اجتماعی، جوانان را به سمت روابط دوستانه قبل از ازدواج سوق دهد، اما متغیر جهت‌گیری ازدواج متغیر نوساخته و پیچیده‌ای است و به نظر می‌رسد برخلاف متغیرهای نگرش به ازدواج و رغبت به ازدواج، از روابط قبل از ازدواج تأثیر نمی‌پذیرد. دستیابی به نتایج فوق با محدودیت‌هایی همراه بوده است که شرح آنان راه‌گشای سایر پژوهشگران و ارتقاء دهنده اعتبار بیرونی پژوهش است. متغیر جهت‌گیری ازدواج، متغیری است که عوامل زیادی بر روی آن تأثیر گذارند، که امکان بررسی و کنترل همه آن‌ها وجود نداشت؛ استفاده صرف از پرسشنامه و عدم توجه به ابزار دیگری همچون مصاحبه یا آزمون‌های بازپاسخ، جهت دستیابی به اطلاعات بیشتر افراد راجع به دیدگاهشان نسبت به ازدواج از محدودیت‌های دیگر پژوهش حاضر بود؛ با توجه به اینکه روش پژوهش همبستگی بوده است امکان کنترل متغیرهای مزاحم و تأثیرگذار بر نتایج پژوهش فراهم نبود و همچنین نمونه مورد پژوهش مختص استان اصفهان بود، به دلیل تنوع فرهنگی موجود در بین استان‌های مختلف کشور، در

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول در رشته روانشناسی عمومی در دانشکده علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد با کد اخلاق IR.IAU.SHK. REC. 1402.007 است. به جهت حفظ رعایت اصول اخلاقی در این پژوهش سعی شد تا جمع‌آوری اطلاعات پس از جلب رضایت شرکت‌کنندگان انجام شود. همچنین به شرکت‌کنندگان درباره رازداری در حفظ اطلاعات شخصی و ارائه نتایج بدون قید نام و مشخصات شناسنامه افراد، اطمینان داده شد. همچنین از طرف کمیته پژوهش دانشگاه کد اخلاق زیر به این پژوهش اختصاص گردید.

حامی مالی: این پژوهش در قالب رساله دکتری و بدون حمایت مالی می‌باشد.

نقش هر یک از نویسندگان: این مقاله از رساله دکتری نویسنده اول و به راهنمایی نویسنده دوم و مشاوره نویسنده سوم استخراج شده است.

تضاد منافع: نویسندگان همچنین اعلام می‌دارند که در نتایج این پژوهش هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

تشکر و قدردانی: بدین‌وسیله از اساتید راهنما و مشاور این تحقیق و کلیه دانشجویان دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان اصفهان که در این پژوهش شرکت کردند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

تعمیم نتایج به مناطق و استان‌های دیگر باید جانب احتیاط را رعایت کرد. باتوجه به ارتباط مؤثر و معنی‌دار بین جهت‌گیری ازدواج و خانواده دوستی، پیشنهاد می‌شود در جهت تعاملات بهتر و صمیمی‌تر اعضای خانواده و غنی‌سازی روابط در محیط خانه، کلاس‌های آموزشی برای خانواده‌ها و دانشجویان به منظور افزایش مهارت‌های ارتباطی برگزار گردد. همچنین با توجه به روند روبه‌رشد ارتباطات با جنس مخالف در بین جامعه‌ی دانشجویی و سایر جوانان مجرد، پیشنهاد می‌شود خانواده‌ها ضمن راهنمایی فرزندان خود، توصیه‌ها و تدابیر لازم در این قالب از روابط را اشاره نمایند. باتوجه به ارتباط مؤثر و معنی‌دار بین جهت‌گیری ازدواج و مطلوبیت اجتماعی، لازم است کلیه نهادهای اجتماعی نسبت به امر پسندیده ازدواج، بسترهای لازم برای ازدواج جوانان را فراهم نموده و در فرهنگ تشویق جوانان نسبت به امر تشکیل خانواده اقدامات لازم را مبذول نمایند. از آنجایی که مطلوب‌ترین شکل ارضای نیازهای جوانان در بستر ازدواج و خانواده است، لذا سازمان‌های مسئول مربوط این امر، ضمن به رسمیت نشناختن سایر روابط دختر پسری، جهت‌گیری جوانان را نسبت به ازدواج با رفع موانع و مشکلات فعلی جامعه، خوش‌بینانه‌تر سازند. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی، تأثیر عوامل دیگر بر جهت‌گیری ازدواج مثل میزان درآمد، وضعیت اقتصادی، سبک فرزندپروری و نوع گرایش‌های مذهبی افراد نیز مورد بررسی قرار گیرد؛ همچنین در تحقیقات بعدی از ابزارهای پژوهشی دیگر نظیر مصاحبه یا آزمون‌های بازپاسخ، جهت دستیابی به اطلاعات بیشتر افراد راجع به دیدگاهشان نسبت به ازدواج، استفاده گردد؛ باتوجه به اینکه دستیابی به نتایج علی در قالب رویکردهای آزمایشی صورت می‌گیرد، پیشنهاد می‌شود در سایر پژوهش‌ها، پژوهشگران تحقیقات آزمایشی، جهت تعیین روابط علی انجام و به سایر مطالعات همبستگی در جهت شناسایی سازه‌های مرتبط با جهت‌گیری ازدواج مبادرت ورزند.

منابع

آتشکده، فاطمه و نوری، علی (۱۴۰۰). بررسی رابطه مؤلفه‌های افق ازدواج و نگرش به روابط پیش از ازدواج با میل به ازدواج در دانشجویان دختر دانشگاه آزاد اسلامی اهواز، نهمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش در روانشناسی، مشاوره و علوم تربیتی.

<https://civilica.com/doc/1262184/>

آهنگر، طلعت؛ برجعلی، احمد و دوابی، احمد (۱۴۰۱). نقش ویژگی‌های شخصیتی در مشاوره پیش از ازدواج و ازدواج پایدار. سامانه مدیریت نشریات علمی. فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۵۳(۱۳).

<https://doi.org/10.22054/qccpc.2023.70328.3024>

ابراهیمی، مرضیه و مهداد، فاطمه. (۱۳۹۸). مطالعه کیفی زمینه‌های اجتماعی گرایش دختران به روابط پیش از ازدواج (مورد مطالعه: دانشجویان دختر خوابگاه شهر ارومیه). مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، ۸(۲)، ۳۵۳-۳۷۸.

<https://doi.org/10.22059/jisr.2019.269181.771>

باصری، زینب، محمدی، اصغر و باصری، محمد. (۱۴۰۲). بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر شکل‌گیری روابط دختر و پسر پیش از ازدواج (مطالعه موردی: جوانان ۱۵ تا ۳۰ سال شهرستان پاسارگاد استان فارس). فصلنامه علمی-پژوهشی زن و جامعه، ۱۴(۵۳)، ۱۱۳-۱۲۸.

<https://doi.org/10.30495/jzvj.2023.30090.3801>

بهادری خسروشاهی، جعفر، هاشمی نصرت آباد، تورج، و بابا پورخیرالدین، جلیل. (۱۳۹۱). رابطه سرمایه روانشناختی با سرمایه اجتماعی دانشجویان دانشگاه تبریز. پژوهش و سلامت، ۲(۱)، ۶۳-۷۱.

<https://sid.ir/paper/214459/fa>

پرزور، پرویز، نریمانی، محمد، شجاعی، احمد، و ابراهیمی، مرتضی. (۱۳۹۴). نقش امید (با نگرش به منابع اسلامی)، معنای زندگی و باورهای غیر منطقی در پیش‌بینی رغبت به ازدواج دانشجویان. فرهنگ در دانشگاه اسلامی، ۵(۳) (پیاپی ۱۶)، ۳۶۵-۳۸۴.

<https://sid.ir/paper/236903/fa>

جوانمرد، کرم الله؛ زینی حسن‌وند، و ناهید، سیف حدیث. (۱۴۰۱). واکاوی پیامدهای روابط دوستانه دانشجویان دختر و پسر به روش تحلیل کیفی و داده بنیاد (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه آیت اله بروجردی ره). پژوهش‌های روانشناسی اجتماعی، ۱۲(۴۷)، ۱-۳۲.

<https://doi.org/10.22034/spr.2022.368935.1791>

حسینی دولت آبادی فاطمه، جلالی مرضیه، سعادت سجاد. نقش سلامت معنوی و تاب‌آوری در پیش‌بینی نگرش مثبت به ازدواج در دانشجویان رویش روانشناسی، ۸(۴)، ۱۱۰-۱۰۱.

<http://dorl.net/dor/20.1001.1.2383353.1398.8.4.18.0>

خلج آبادی فراهانی، فریده. (۱۴۰۰). اهمیت ازدواج و تعیین‌کننده‌های آن با تأکید بر نقش نگرش و تجربه جنسی قبل از ازدواج در دختران دانشجو در تهران. دوفصلنامه مطالعات جمعیتی، ۱۷(۱)، ۳-۳۴.

<https://doi.org/10.22034/jips.2021.243444.1075>

خلج آبادی فراهانی فریده. و شجاعی، جواد. (۱۳۹۲). بررسی نگرش دانشجویان دانشگاه‌های تهران نسبت به تأثیر معاشرت با جنس مخالف قبل از ازدواج بر رضایت زناشویی. مطالعات راهبردی زنان، ۱۶(۶۱)، ۱۴۹-۱۸۸.

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.20082827.1392.16.61.5.1>

رحیم‌نیا، فریبرز، و امانی، مهدیه. (۱۳۹۳). طراحی و آزمودن الگویی از پیش‌بینی‌ها و پیامدهای توانمندسازی روانشناختی. مجله علوم رفتاری، ۸(۴)، ۳۸۳-۳۹۶.

<https://sid.ir/paper/521427/fa>

رضازاده، مسعود. صدری دمیرچی، اسماعیل و قمری کیوی، حسین. (۱۳۹۸). اثربخشی برنامه آموزش پیش از ازدواج بر نگرش درباره ازدواج، تاب-آوری و انتظار از ازدواج. مشاوره و روان‌درمانی خانواده، ۱۹(۱)، ۱۶-۲۰.

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.22516654.1398.9.1.7.1>

روشنی، شهره. (۱۴۰۰). نقش تعاملات زناشویی والدین و آموزش‌های آنان در زمینه ازدواج در پیش‌بینی نگرش فرزندان به ازدواج. پژوهشنامه اسلامی زنان و خانواده، ۹(۲۵)، ۱۷۵-۱۹۸.

<https://www.sid.ir/paper/1031735/fa>

زاده محمدی، علی، عابدی، علیرضا، و خانجانی، مهدی. (۱۳۸۷). بهبود حرمت خود و خودکارآمدی در نوجوانان. روانشناسی تحولی (روانشناسان ایرانی)، ۴(۱۵)، ۲۴۵-۲۵۲.

<https://sid.ir/paper/101295/fa>

زارعان، منصوره. (۱۳۹۲). موفقیت خانواده و تأثیر خانواده‌ی جهت‌یاب در آن. مطالعات راهبردی زنان، ۱۵(۵۹)، ۱۹۱-۲۲۸.

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.20082827.1392.15.59.6.5>

سقزی، ایوب و یزدانی اسفیدواجانی، حمیده. (۱۳۹۹). پیش‌بینی رغبت به ازدواج براساس نگرش به ارتباط پیش از ازدواج: کنترل نقش جنسیت و تجربه رابطه با جنس مخالف. رویش روان‌شناسی، ۹(۷)، ۱۳۹-۱۴۶.

<http://dorl.net/dor/20.1001.1.2383353.1399.9.7.17.2>

شاکرمی، محمد، داورنیا، رضا، و زهراکار، کیانوش. (۱۳۹۳). عوامل پیش‌بین بهزیستی روانشناختی در دانشجویان. مجله دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، ۳(۱۲۱)، ۴۶۸-۴۸۱.

https://jsums.medsab.ac.ir/article_454.html

شاه‌مرادی، سمیه؛ آقابابائی، رعنا؛ و حبیبی، زهرا. (۱۴۰۰). رابطه الگوهای ارتباطی و جو عاطفی خانواده مبدأ با نگرش به ازدواج: نقش واسطه‌ای تمایز یافتگی. *فصلنامه پژوهش‌های کاربردی روانشناختی*، ۳(۱۲)، ۳۰۵-۲۸۹.

<https://doi.org/10.22059/japr.2021.322585.643821>

شریف پور شیرازی، آرمیتا و قادری، زهرا. (۱۴۰۱). پیش‌بینی عملکرد خانواده بر اساس شفقت به خود و سرمایه روانشناختی در زنان متأهل شیراز. *فصلنامه زن و جامعه*، ۱۳(۵۰)، ۱۳۹-۱۵۰.

<https://dori.net/dor/20.1001.1.20088566.1401.13.50.10.6>

طباطبایی نسب، سیدمحمد، سبک رو، مهدی، و فلاحتی، محمدباقر. (۱۳۹۶). تأثیر سرمایه‌ی روانشناختی بر دلبستگی کاری با نقش میانجی تعارض کار-خانواده در پرستاران. *مدیریت پرستاری*، ۶(۱)، ۲۰-۳۱.

<http://dx.doi.org/10.29252/ijnv.6.1.20>

فرخی، الهام و سبزی، ندا. (۱۳۹۴). شادکامی و ادراک الگوهای ارتباطی خانواده: نقش واسطه‌ای سرمایه روان‌شناختی. *روانشناسی تحولی: روانشناسان ایرانی*، ۱۱(۴۳)، ۳۱۳-۳۲۴.

<https://www.sid.ir/paper/101527/fa>

قنبری‌برزیان، علی، سلمانوندی، شاپور و فاطمی، نرگس السادات. (۱۳۹۷). تأملی بر تأثیر روابط جنسی پیش از ازدواج بر گرایش به ازدواج مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه اصفهان. *پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران*، ۷(۳)، ۵۴-۳۳.

<https://dori.net/dor/20.1001.1.23221453.1397.7.3.4.7>

کردلو، منیره. (۱۳۸۹). بررسی چالش‌های مشاوره‌ای در دبیرستان‌های پیرامون ارتباط دانش‌آموزان با جنس مخالف و نقش مشاوران در حل این مساله، *رشد مشاوره مدرسه*، ۱۵(۱)، ۳۷-۳۹.

<https://ensani.ir/fa/article/212374>

گوانجی، فائزه. (۱۳۹۹). پیش‌بینی جهت‌گیری ازدواج براساس ویژگی‌های شخصیت، ادراک تعارضات زناشویی بین والدین و خانواده دوستی با نقش تعدیل‌گری تجربه کودک‌آزاری در بین جوانان شهر اصفهان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. گروه روانشناسی. دانشکده علوم تربیتی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان.

محسن‌زاده، فرشاد، نظری، علی محمد، و عارفی، مختار. (۱۳۹۰). تجارب خانواده پدری و ادراک تعارضات خصمانه زناشویی. *پژوهش‌های مشاوره تازه ها و پژوهش‌های مشاوره*، ۱۰(۳۸)، ۷-۲۴.

<https://sid.ir/paper/70174/fa>

نعیمی، قادر، پیرساقی، فهیمه، بشیرپور، محراب، و اکبری، زهرا. (۱۳۹۴). نقش مؤلفه‌های سلامت خانواده اصلی و ابعاد تمایز یافتگی خود در پیش‌بینی رغبت به ازدواج در دانشجویان. *فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی (فرهنگ مشاوره)*، ۶(۲۱)، ۸۷-۱۰۷.

<https://doi.org/10.22054/qccpc.2015.4190>

هاشمی گرم‌دره، سکینه بیگم. (۱۳۹۸). بررسی اثربخشی آموزش مبتنی بر خردمندی بر تاب‌آوری، مهارت‌های اجتماعی، خانواده دوستی و سلامت معنوی نوجوانان دختر شهر اصفهان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. گروه روانشناسی. دانشکده علوم تربیتی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان.

یوسفی، زهرا و کریم‌نژاد، ریحانه. (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش همسرمداری مبتنی بر شفقت بر بهبود روابط خانوادگی، تعارضات زناشویی، بخشش و صمیمیت زوجین ناشنوا و کم‌شنوای شهر اصفهان. *مطالعات زن و خانواده*، ۶(۲)، ۵-۶.

<https://www.doi.org/10.22051/jwfs.2017.15408.1452>

References

- Abbas, A., Ekowati, D., Suhariadi, F., & Anwar, A. (2022). Human Capital Creation: A Collective Psychological, Social, Organizational and Religious Perspective. *Journal of religion and health*, 10.1007/s10943-022-01665-8. Advance online publication. <https://doi.org/10.1007/s10943-022-01665-8>
- Ahangar, T., Borjali, A., & Davaei, M. (2023). The role of personality traits in premarital counseling and sustainable marriage. *Counseling Culture and Psychotherapy*, (Persian). <https://doi.org/10.22054/qccpc.2023.70328.3024>
- Amato, P. R. (2012). Unhinged: Love, Marriage, and the Continuing War over Family Values. *Contemporary Sociology*, 41(4), 470-473. <https://doi.org/10.1177/0094306112449613g>
- Bahadri Khosrowshahi, J., Hashemi Nusratabad, T., & Babapurkhairuddin, J. (2011). Relationship between psychological capital and social capital of Tabriz University students. *Research and Health*, 2(1), 63-71. (Persian). <https://sid.ir/paper/214459/fa>
- Baseri, Z., Mohammadi, A., & Baseri, M. (2023). social factors that influence the shape of male and female relations before marriage (a case study: Pasargadae city youths 15 to 30 years). *Quarterly Journal of Woman and Society*, 14(53), 113-128. (Persian). <https://doi.org/10.30495/jzvj.2023.30090.3801>

- Basu, A. M., & Kumar, S. (2022). Bride price, dowry, and young men with time to kill: A commentary on men's marriage postponement in India. *Population studies*, 76(3), 515–534. <https://doi.org/10.1080/00324728.2022.2080858>
- Buss, D. M., & Barnes, M. (1986). Preferences in Human Mate Selection. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 559–570. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.50.3.559>
- Dishion, T. J., Mun, C. J., Ha, T., & Tein, J. Y. (2019). Observed Family and Friendship Dynamics in Adolescence: a Latent Profile Approach to Identifying "Mesosystem" Adaptation for Intervention Tailoring. *Prevention science: the official journal of the Society for Prevention Research*, 20(1), 41–55. <https://doi.org/10.1007/s11121-018-0927-0>
- Ebrahimi, M., & Mahdad, F. (2019). Qualitative Study of Social Backgrounds of Girls Willing to Premarital Relationships (Case Study: Dorm Female Students in Urmia City). *Quarterly of Social Studies and Research in Iran*, 8(2), 353–378. (Persian). <https://doi:10.22059/jisr.2019.269181.771>
- Hosseini Dowlatabadi, F., Jalali, M., & Saadat, S. (2019). The Role of Spiritual Health and Resilience in Prediction of Positive Attitude to Marriage among Students. *Rooyesh*, 8(4), 101–110. (Persian). <http://frooyesh.ir/article-1-1386-fa.html>
- Javanmard, K., Zeini Hassanyand, N., & Saif, H. (2022). Analysis of the consequences of friendly relations between male and female students by qualitative and data analysis methods (Case study of Ayatollah Boroujerdi University students). *Social Psychology Research*, 12(47), 1–32. (Persian). <https://doi:10.22034/spr.2022.368935.1791>
- Jia, Y., & Yu, X. (2021). Recent trends in the Chinese family: National estimates from 1990 to 2010. *Demographic Research*, 44, 595–608. <https://doi.org/10.4054/DemRes.2021.44.25>
- Khalajabadi Farahani, F. (2022). The Importance of Marriage and its Determinants; Emphasizing the Role of Sexual Attitude and Experience Before Marriage among Female College Students in Tehran. *Iranian Population Studies*, 7(1), 3–34. (Persian). <https://doi:10.22034/jips.2021.243444.1075>
- Khalajabadi farahani, F., & Shojaei, J. (2013). The attitude of college students in Tehran towards the effect of premarital heterosexual relationships on marital satisfaction. *Women's Strategic Studies*, 16(61), 149–188. (Persian). <https://dori.net/dor/20.1001.1.20082827.1392.16.6.1.5.1>
- Luthans, F., Avey, J. B., Avolio, B. J., & Peterson, S. J. (2010). The development and resulting performance impact of positive psychological capital. *Human Resource Development Quarterly*, 21(1), 41–67. <https://doi.org/10.1002/hrdq.20034>
- Luthans, F., Avolio, B., Avey, J., & Norman, S. (2007). Positive psychological capital: Measurement and relationship with performance and satisfaction. *Personnel Psychology*, 60(3), 541–572. <https://DOI:10.1111/j.17446570.2007.00083.x>
- Marquis-Brideau, C., Bernier, A., Béliveau, M. J., & Dirks, M. A. (2023). Family alliance as a developmental antecedent of depressive and anxiety symptoms in early adolescence: Friendship quality as a mediating factor. *Advances in child development and behavior*, 64, 135–162. <https://doi.org/10.1016/bs.acdb.2022.10.007>
- Martínez-Rico, G., Simón, C., Cañadas, M., & McWilliam, R. (2022). Support Networks and Family Empowerment in Early Intervention. *International journal of environmental research and public health*, 19(4), 2001. <https://doi.org/10.3390/ijerph19042001>
- Parzour, P., Narimani, M., Shujaei, A., & Ebrahimi, M. (2014). The role of hope (with an attitude towards Islamic sources), the meaning of life and irrational beliefs in predicting students' willingness to marry. *Culture in Islamic University*, 5(3 (series 16)), 365–384. (Persian). <https://sid.ir/paper/236903/fa>
- Rahim Nia, F., & Amani, M. (2013). Designing and testing a model of antecedents and consequences of psychological empowerment. *Journal of Behavioral Sciences*, 8(4), 383–396. (Persian). <https://sid.ir/paper/521427/fa>
- Rezazadeh, M., Sadri Damirchi, E., & Ghamarikivi, H. (2019). The effectiveness of premarriage educations on attitude toward marriage, resilience and marriage. *Family Counseling and Psychotherapy*, 9(1), 109–124. (Persian). <https://doi:doi.org/10.34785/J015.2019.018>
- Roshni, Sh. (2021). The role of parents' marital interactions and their education in the field of marriage in predicting children's attitude towards marriage. *Islamic Journal of Women and Family*, 9(25), 175–198. (Persian). <https://www.sid.ir/paper/1031735/fa>
- Sadeghi, R., & Agadjanian, V. (2022). Challenging the stigma of premarital sex in urban Afghanistan.

- Culture, health & sexuality*, 24(9), 1181–1198.
<https://doi.org/10.1080/13691058.2021.1936185>
- Scheier, M. F., & Carver, C. S. (1985). Optimism, coping, and health: assessment and implications of generalized outcome expectancies. *Health psychology: official journal of the Division of Health Psychology, American Psychological Association*, 4(3), 219–247.
<https://doi.org/10.1037//0278-6133.4.3.219>
- Sharifpour shirazi, A., & Ghaderi, Z. (2022). The predictive role of self compassion and psychological capital for family functioning in married women in shiraz city. *Quarterly Journal of Woman and Society*, 13(50), 139-150. (Persian).
<https://doi:10.30495/jzv.2022.28378.3607>
- Singh, G., K Ganguly, K., Banerji, M., Addlakha, R., Shah, U., Tripathi, M., Saxena, V., Vohra, H., Wakankar, Y., Sharma, M., & Radhakrishnan, K. (2018). Marriage in people with epilepsy: A compelling theme for psycho-behavioral research. *Seizure*, 62, 127–130.
<https://doi.org/10.1016/j.seizure.2018.08.005>
- Tegegne W. A. (2022). Self-esteem, peer pressure, and demographic predictors of attitude toward premarital sexual practice among first-year students of Woldia University: Implications for psychosocial intervention. *Frontiers in psychology*, 13, 923639.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.923639>
- Willoughby, B. J., Yorgason, J., James, S., & Kramer Holmes, E. (2021). What Does Marriage Mean to Us? Marital Centrality among Newlywed Couples. *Journal of Family Issues*, 42(7), 1631-1654.
<https://doi.org/10.1177/0192513X20949905>
- Zadeh Mohammadi, A., Abedi, A., & Khanjani, M. (2009). Improving self-esteem and self-efficacy in adolescents. *Evolutionary Psychology (Iranian Psychologists)*, 4(15), 245-252.
<https://sid.ir/paper/101295/fa>
- Zarean, M. (2013). The Success of Family and the Effect of Family of Orientation on It. *Women's Strategic Studies*, 15(59), 191-228. (Persian).
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.20082827.1392.15.5.9.6.5>